

Израда и значај студије изводљивости/оправданости

Ненад Чолић, Стручњак за инфраструктуру, МИСП

СТУДИЈА ОПРАВДАНОСТИ – ЗАШТО?

- унапредити квалитет развојне помоћи **ЕК** на следећи начин:
  - пројектне идеје су у складу са развојним приоритетима партнера и **ЕК**;
  - значај
  - изводљивост
  - ефикасност
  - делотворност
  - очекивани утицај
  - циљеви

СТУДИЈЕ ИЗВОДЉИВОСТИ – ЗАКОНСКИ КОНТЕКСТ

Члан 114, српски закон о планирању и изградњи:

“студијом оправданости одређује се нарочито просторна, еколошка, друштвена, финансијска, тржишна и економска оправданост инвестиције за изабрано решење, разрађено идејним пројектом, на основу које се доноси одлука о оправданости улагања.

Правилник о садржају, обиму претходних студија и студије оправданости за изградњу објеката, Службени Гласник Републике Србије бр. 80 од 20. септембра 2005. године.

ПРИПРЕМА ПРОЈЕКТА - ЦИКЛУС

СТУДИЈА ИЗВОДЉИВОСТИ ... **САДРЖАЈ**

ФАЗА 1 – ПРОЦЕНА ПОТРЕБА

ФАЗА 2 – ИДЕНТИФИКАЦИЈА ТЕХНИЧКИХ ОПЦИЈА

ФАЗА 3 – ПЛАН РЕАЛИЗАЦИЈЕ

ФАЗА 4 – ИНСТИТУЦИОНАЛНА ПИТАЊА

ФАЗА 5 – МОГУЋНОСТИ ФИНАНСИРАЊА

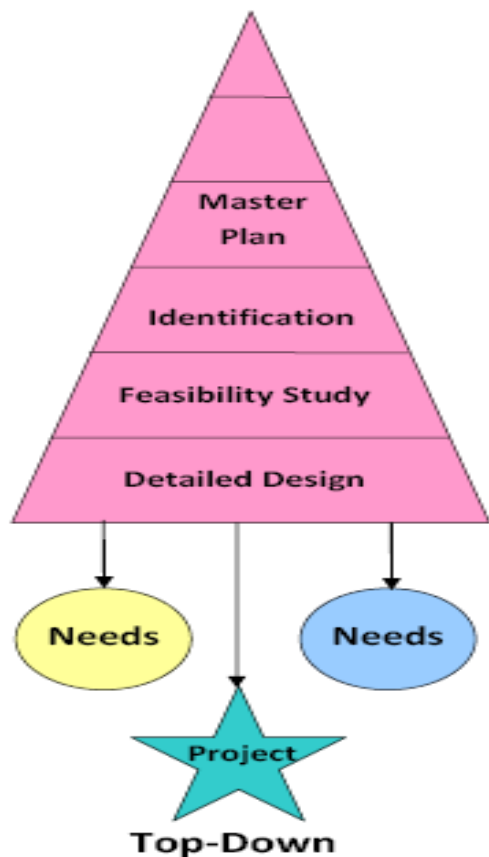

ФАЗА 1 - ПРОГНОЗА/ПРОЦЕНА ПОТРЕБА

- **УСКЛАЂЕНОСТ** ПРОЈЕКТА СА СТРАТЕШКИМ ДОКУМЕНТИМА
- КЉУЧНЕ **ЗАИНТЕРЕСОВАНЕ СТРАНЕ** И ЦИЉНЕ ГРУПЕ
- ЈАСНА И СТРУКТУИРАНА **АНАЛИЗА ПРОБЛЕМА**
- ЈАСНИ И КОХЕРЕНТНИ **ЦИЉЕВИ ПРОЈЕКТА**

ПРИСТУПИ ПРОГНОЗИ/ПРОЦЕНИ ПОТРЕБА

ПРИСТУП **ОД ВРХА КА ДНУ** – ТРАДИЦИОНАЛНИ ПРИСТУП

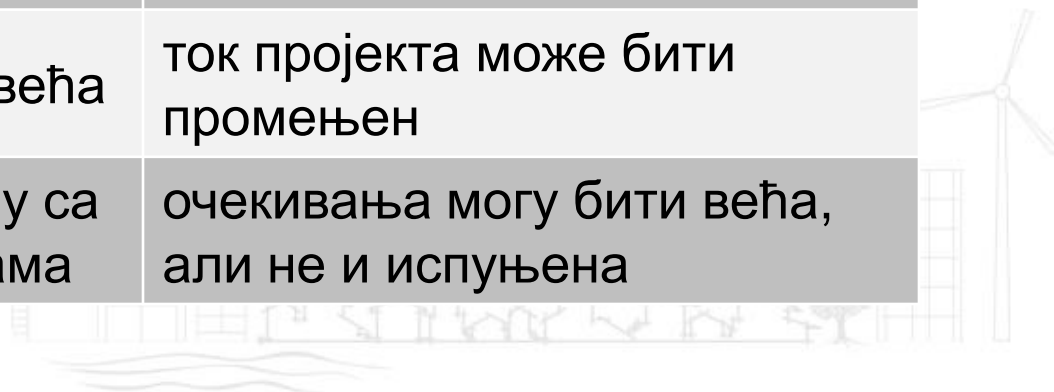
ПРЕДНОСТИ:	НЕДОСТАЦИ:
води ка оптималним или рационалним решењима	подразумева упрошћене друштвене функције
брзи завршетак и јасна оријентација	игнорише сложеност људске природе
техничка питања се решавају брзо	недостаје му осетљивост
усредсређен на пројекат	одражаваће ставове и способности онога ко врши процену
трошкови се лакше контролишу	може да не буде приоритет локалне заједнице

ПРИСТУП ОД ДНА КА ВРХУ

ПРЕДНОСТИ:	НЕДОСТАЦИ:
узима у обзир стварне ставове крајњих корисника	може бити дуготрајан процес
могућност утицаја спољних фактора	локална заједница можда неће лако разумети техничка питања
директно је укључена људска димензија	резултати можда нису у складу са циљевима пројекта
посвећеност пројекту је већа	ток пројекта може бити промењен
успоставља комуникацију са заинтересованим странама	очекивања могу бити већа, али не и испуњена

ПРОЦЕНА ПОТРЕБА – ПРИСТУП ЗАСНОВАН НА ПРОГРАМУ

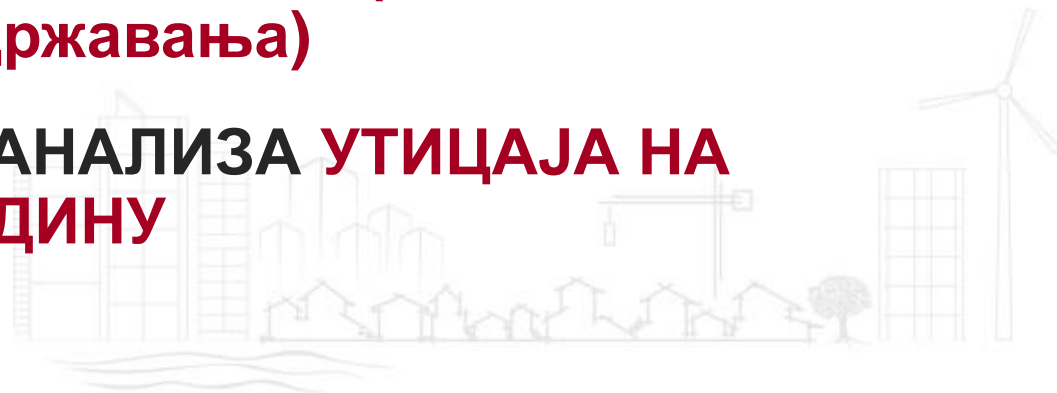
- људи као основни приоритет пројекта
- потребно је одлучно вођство и усмеравање пројекта
- потребно је добити подршку са државног нивоа
- неопходни су унапређени капацитети руководиоца пројекта
- добро управљање је кључно
- неки недостаци приступа “од дна ка врху”
- овај приступ је прихватила већина међународних финансијских институција (EU, EBRD, EIB, WB, KfW)
- **МИСП** је пројектно орјентисана подршка

ФАЗА 2

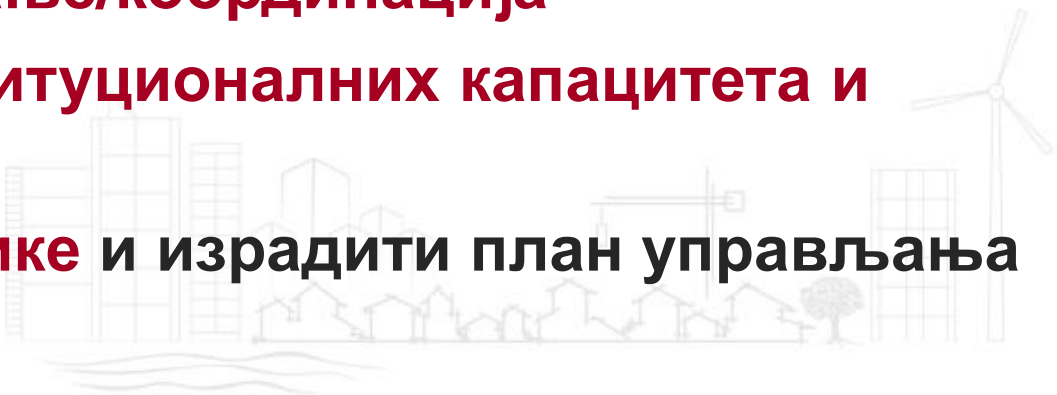
– ИДЕНТИФИКАЦИЈА ТЕХНИЧКИХ ОПЦИЈА

- **ИДЕНТИФИКОВАТИ АЛТЕРНАТИВНА ТЕХНИЧКА РЕШЕЊА**
- **ПРОЦЕНИТИ СТЕПЕН УСКЛАЂЕНОСТИ СА ПОТРЕБАМА ПРОЈЕКТА**
- **УСТАНОВИТИ ТРОШКОВЕ (инвестиционе, оперативне, одржавања)**
- **ИНИЦИЈАЛНА АНАЛИЗА УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ**

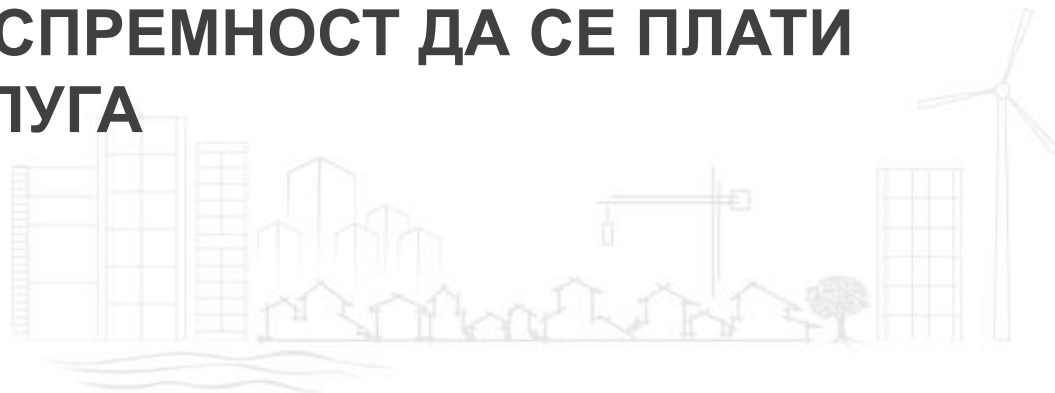
ФАЗА 3 – ПЛАН РЕАЛИЗАЦИЈЕ

- питања институционалних капацитета и степен локалног власништва
- лекције научене из претходног искуства
- стратешке опције и пожељна стратегија спровођења
- систем праћења резултата и систем одговорности
- предложено управљање/координација
- подршка јачању институционалних капацитета и локално власништво
- идентификовати ризике и израдити план управљања ризицима

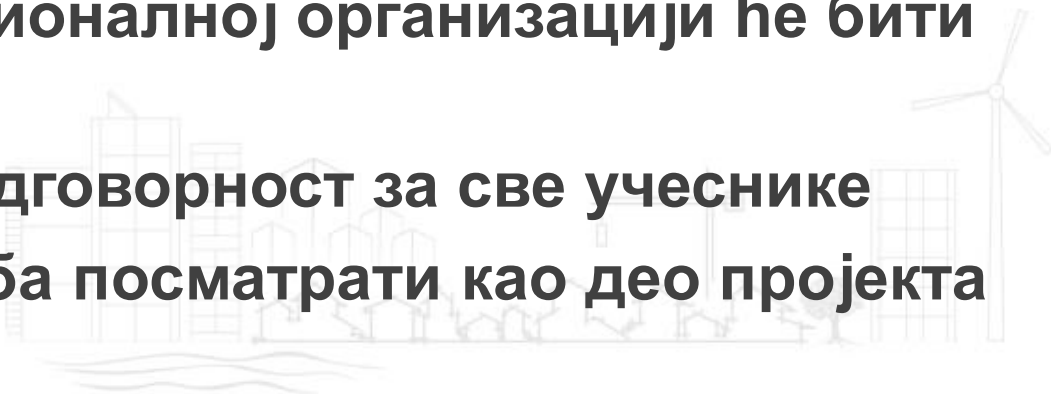
ФАЗА 4 **– АНАЛИЗА ОДРЖИВОСТИ**

- **ИНСТИТУЦИОНАЛНА ОДРЖИВОСТ – КАПАЦИТЕТ ОРГАНИЗАЦИЈЕ КОРИСНИКА**
- **ПОТРЕБА ЗА КОМПЛЕМЕНТАРНОМ ТЕХНИЧКОМ ПОМОЋИ?**
- **ФИНАНСИЈСКА ОДРЖИВОСТ**
- **ИСПЛАТИВОСТ И СПРЕМНОСТ ДА СЕ ПЛАТИ ОБЕЗБЕЂЕНА УСЛУГА**

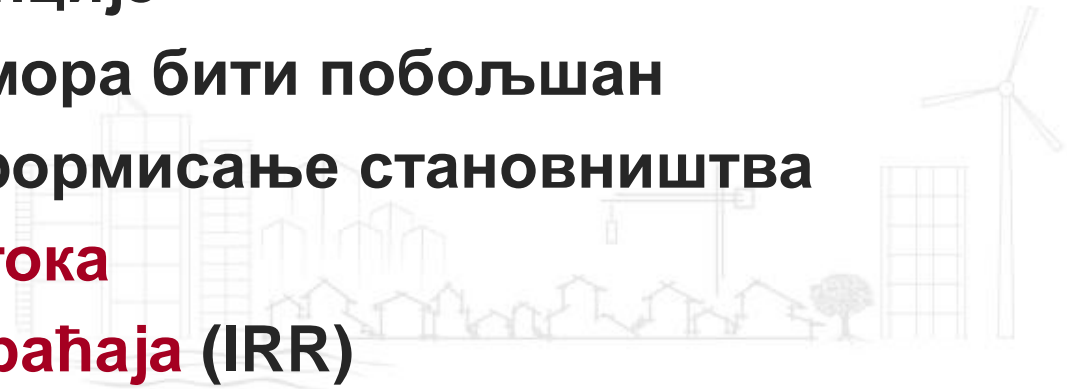
ИНСТИТУЦИОНАЛНА ОДРЖИВОСТ

- ефикасност и делотворност корисника
- учешће корисника у доношењу одлука везаних за инфраструктуру
- средњерочни аранжмани о финансирању
- независност корисника
- добро општинско управљање
- промене у институционалној организацији ће бити неопходне
- јасно дефинисана одговорност за све учеснике
- техничку помоћ треба посматрати као део пројекта

ФИНАНСИЈСКА ОДРЖИВОСТ

- **анализа цена**
- **степен наплате услуга**
- **исплативост и спремност да се плати услуга**
  - повећања цена морају бити постепена и у границама платежне способности
  - за неке категорије становништва ће бити неопходне субвенције
  - квалитет услуга мора бити побољшан
  - неопходно је информисање становништва
- **анализа новчаног тока**
- **интерна стопа повраћаја (IRR)**

ФАЗА 5 – МОГУЋНОСТИ ФИНАНСИРАЊА

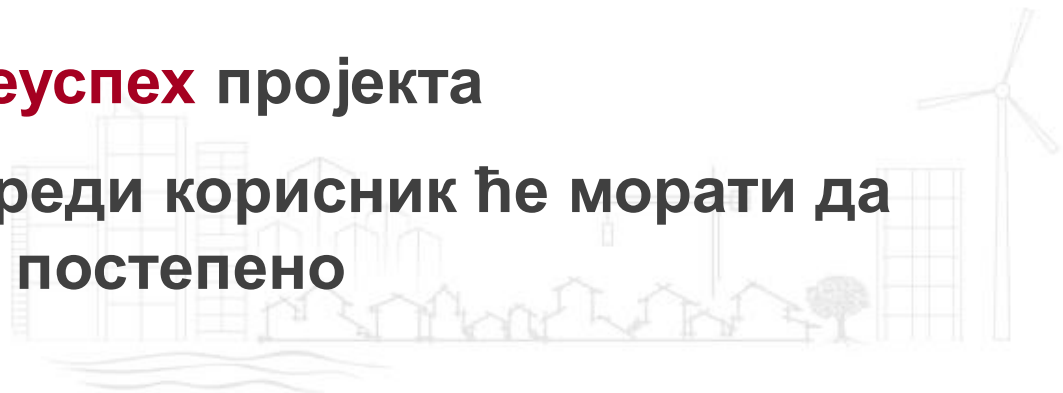
извор	краткорочно	дугорочно
донације (EU, G2G, итд.)		
кредити (WB, EIB, EBRD, KfW)		
република/ општина		
комунална предузећа		
заједница		

ФАЗА 5 – МОГУЋНОСТИ ФИНАНСИРАЊА

Кључна питања:

- **финансирање донацијама** (страним или од стране владе) је мање доступно, треба повећати позајмице
- **отплата зајмова** и камата
- **претходни успех/ неуспех** пројекта
- **цене услуга** које одреди корисник ће морати да буду повећане, али постепено

ОДРЖИВ ПРОЈЕКАТ

- реалистичан пројекат (без превише оптимистичних предвиђања)
- пројекат има подршку студије изводљивости (најрационалнија решења)
- пројекат је функционалан након завршетка (остварује приход)
- финансијски одржив (позитивна IRR)
- економски одржив (значајна економска добит)
- одржив у погледу заштите животне средине

ОЦЕНА СТУДИЈЕ ОПРАВДАНОСТИ

ЕУ Студија оправданости садржи податке за доношење одлука:

- ✓ Прихватање Пројекта – наредна фаза
- ⊕ ? Измене/допуне пре наредне фазе
- ✋ Неприхватање Пројекта

Хвала на пажњи

Ненад Чолић,

Стручњак за инфраструктуру програма МИСП

ncolic@misp-serbia.rs

+ 381 63 451-174

